

**TÖÖSTUSLIKE NÄIDISTE
ÕIGUSLIKU KAITSE
KÜSIMUSI**

Tallinn 1967

996

~~109843~~

Tagastage raamat õigeaegselt!

Возвратите книгу вовремя!

187325

11
A
184

TÖÖSTUSLIKE NÄIDISTE ÕIGUSLIKU KAITSE KÜSIMUSI

1100110-1100110
TÄHEPÄRASED
SÄRVEOR

...tootmistele, mis on ...

...tootmistele, mis on ...

...tootmistele, mis on ...

...tootmistele, mis on ...

Besti NSV Tehnilise Informatsiooni Keskbüroo

Sarvõtte nr : ... Tallinn 1967

S I S S E J U H A T U S

Käesoleval viisaastakul peab tööstus looma järjest rohkem uusi tooteliike, mis oma kvaliteedilt mitte üksnes ei vastaks ülemaailmsele tootmise tänapäeva tasemele, vaid ka ületaksid selle taseme. Tööstus peab süstemaatiliselt andma uusi, tarbijat huvitavaid kaupu.

Selliseid mõtteid väljendati Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressil seoses tööstusliku tootmise kiire progressiga meie maal ning vajadusega pöörata senisest suuremat tähelepanu toodangu kvalitatiivsetele omadustele, eriti selle välise kujunduse osas.

Sellise nõude seadmine on igati kooskõlas ka sotsialistliku tootmise põhiülesandega - üha täielikumalt rahuldada rahva vajadusi, nõukogude inimese elulisi nõudeid.

On loomulik, et endale sobivat kaupa valides pöörab tarbija tähelepanu ka toote välisele kujule, kusjuures toote väline originaalne lahendus osutub valikuvõimaluse korral sageli otsustavaks teguriks. Juba toote uudse väliskuju nägemine võib tarbijas esile kutsuda emotsiooni, mille tõttu ese omandatakse vaid vormilisest originaalsusest lähtudes. Seega avaldab toote meeldiv väline teostus kahekordset positiivset mõju - tõstab nõudmist selle toote järele ja arendab tarbija ilumeelt.

Ent arvestada tuleb ka meie riigi üha laienevate väliskaubanduslike suhetega, mistõttu me näeme kauplustes üha sagedamini hästi kujundatud importkaupu. Sellised välismaised tooted kutsuvad aga mõnikord ostjais esile isegi suurema huvi kui sama otstarvet täitvad kodumaised kaubad. Põhjus on siin ilmselt selles, et importkaupade väline kujundus, samuti pakend on teostatud kunstiliselt kõrgel tasemel, kuigi seejuures nende toodete sisulised omadused võivad olla madalamad kui vastaval kodumaisel tootel. Samadel põhjustel on olnud raskusi ka mõningate meie toodete realiseerimisel ekspordina välisriikidesse.

Seetõttu on tööstustoodete väliskuju parandamiseks viimasel

ajal hakatud üha laialdasemalt rakendama näiteks tööstuslikku kunsti kui uut kunstiloomingu liiki.

Lisaks muudele abinõudele kehtestati NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1965.a. 9.juuli määrusega nr. 535 tööstustoodete väliskuju, nn. tööstuslike näidiste õiguslik kaitse. Vastavalt sellele määrusele kinnitati NSV Liidu Riikliku Teaduslike Uurimistööde Koordineerimise Komitee 1965.a. 5.augusti määrusega nr. 232 ja NSV Liidu Riikliku Leiutiste ja Avastuste Komitee 1965.a. 3.augusti määrusega nr. 49 "Tööstuslike näidiste põhimäärus" ja "Tööstusliku näidise registreerimisavalduse koostamise juhend" ning NSV Liidu Riikliku Teaduse ja Tehnika Komitee 1965.a. 28.detsembri määrusega nr. 23 ja NSV Liidu Riikliku Leiutiste ja Avastuste Komitee 1965.a. 21.septembri määrusega nr. 62 "Tööstuslike näidiste eest tasu maksamise juhend".

Kõrvuti vajadusega astuda konkreetseid samme tööstustoodetele ajakohase väliskuju andmisel, ning selle tegevuse stimuleerimise tagamiseks tingis tööstuslike näidiste õigusliku kaitse instituudi kehtestamise meie maal ka NSV Liidu astumine alates 1.juulist 1965.a. Tööstusliku Omandi Kaitse Pariisi Konventsiooni liikmeks. Selle rahvusvahelise kokkuleppe Lissaboni redaktsiooniga nähakse aga ette tööstuslike näidiste kaitse kohustuslik kehtestamine kõigis liikmesriikides.

Tööstuslike näidiste õiguslik kaitse on kehtestatud samuti umbes 45 välisriigis, sealhulgas ka sotsialistlikes riikides (Ungaris, Saksa DV-s, Poolas, Tšehhoslovakkias, Jugoslaavias, Kuubas).

Sotsialistlikus ühiskonnas on tööstuslike näidiste instituudi kehtestamise eesmärgiks aidata kaasa tööstustoodete esteetilisele kujundamisele ja nende kvaliteedi parendamisele ning seega elamikkonna materiaalse ja kultuurilise taseme tõusule.

Kapitalistlikes riikides on olukord vastupidine. Siin teenib toodete originaalse väliskuju loomine kapitalistlike ettevõtete rikastumise eesmärki konkurentsi tingimustes, kuna tarbijate huvid jäävad kasumeid taotleva konkurentsi varju. Hea vormikujundusega tooted soodustavad kaupade eksporti välisriikidele, samuti on tööstuslike näidiste kasutamise loa (litsentsi) müümine välisriikidele tähtsaks valuuta saamise allikaks nendest riikidest.

I. TÖÖSTUSLIKU NÄIDISE ÕIGUSE OBJEKT

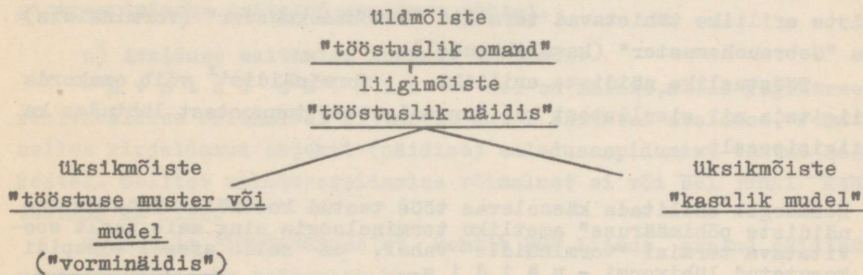
§ 1. Tööstusliku näidise mõiste ja liigid

Vastavalt "Tööstuslike näidiste põhimääruse" (edaspidi tekstis lühendatult "Põhimäärus") p. 1 tunnistatakse NSV Liidus tööstuslikuks näidiseks (tööstuslikuks mustriks, mudeliks) uus, tööstuslikuks tootmiseks kõlblik toote kunstiline lahendus, milles saavutatakse selle tehniliste ja esteetiliste omaduste ühtsus. See-ga mõistetakse tööstusliku näidise all tööstustoodete väliskuju uut kunstilist lahendust. "Põhimääruses" antud definitsioon sisal-dab aga ainult tööstusliku näidise olemasoluks vajalike tunnuste loetelu, kusjuures ei avaldu mõiste "tööstuslik näidis" sisu ning koht rahvusvaheliselt tunnustatud tööstusliku omandi kaitse objek-tide süsteemis.

Selguse toomiseks küsimusse, milliseid tööstusliku omandi kaitse objekte NSV Liidus kaitstakse, tuleks lähtuda Tööstusliku Omandi Kaitse Pariisi Konventsiooni (edaspidi lühendatult Pariisi Konventsioon) tekstist. Selles toodud tööstusliku omandi kaitse objektide loetelus leiame ka objektid, mis on tähistatud terminite-ga "les modèles d'utilité" ja "les dessins ou modèles industriels."

Vene keeles on need terminid vastavalt "полезные образцы" (eesti keeles "kasulikud mudelid") ja "промышленные рисунки или модели" (eesti keeles "tööstuslikud mustrid või mudelid").

Võime teha järelduse, et mõiste "tööstuslik näidis" on liigi-mõisteks tööstusliku omandi kaitse objektide süsteemis, ning selle-le vastavalt kujutada nimetatud süsteemi järgmiselt:

Lähenedes küsimusele sisuliselt, tuleb märkida, et NSV Liidu vastavat seadusandlikku akti "Tööstuslike näidiste põhimääruseks" nimetades ei ole ilmselt kinni peetud tööstusliku omandi kaitse objektide süsteemist, kuna meil kaitstakse vaid ühte, meie poolt "vorminäidiseks" nimetatud tööstuslike näidiste kategooriat. Liigimõiste "tööstuslik näidis" samaaegse kasutamise vältimiseks üksikmõiste funktsioonis on mõningate autorite poolt venekeelses kirjanduses kasutatud ka väljendit "художественный образец", mis oma sisult vastab meie poolt kasutatud "vorminäidise" mõistele.

Lahkumineku mõiste "tööstuslik näidis" sisus ja mahus kajastuvad samuti mõningate kodanlike riikide vastavais seadusandlikes aktides, kus nimetatud mõiste on asendatud selle ebaõigete vormidega "tööstuslik mudel" või "tööstuslik muster". Teatud põhjus on siin ka selles, et tööstuslike näidiste õigusliku kaitse kehtestanud riigid on oma vastava terminoloogia väljatöötamisel lähtunud Pariisi Konventsiooni tekstist, milles aga samuti pündub mõistete range ühtsus. Nii tehti küll Pariisi Konventsiooni liikmesriikide Lissaboni kongressil 1958.a. katse lünk likvideerida, püüdes määratleda konventsiooni teksti jaoks tööstusliku näidise mõistet koos täpsustusega, millist liiki näidiseid hakatakse kaitsma kõigis Pariisi Konventsiooni liikmesriikides, kuid küsimus jäi siiski lõplikult lahendamata.

On siiski ka riike, kus on välja kujunenud täpne terminoloogia, mistõttu vastavas seadusandlikus aktis on võimalik selgelt piiritleda antud riigis tööstuslike näidistena kaitstavate objektide liiki. Nii on Saksa FV-s üldmõiste "tööstuslik näidis" tähistamiseks kasutusel termin "gewerbliches Muster", kuna tööstuslike näidiste eriliike tähistavad terminid "Geschmackmuster" (vorminäidis) ja "Gebrauchsmuster" (kasulik mudel).

Tööstuslike näidiste eriliiki - vorminäidist^x võib omakorda liigitada nii sisulistest kui formaalsetest tunnustest lähtudes ka liigisisiselt.

^x Esmärgil säilitada käesolevas töös teatud kooskõla "Tööstuslike näidiste põhimääruse" ametliku terminoloogia ning meie poolt soovitatava termini "vorminäidis" vahel, on selle asemel edaspidi kasutatud lühivormi - n ä i d i s.

Esiteks, sisuliste tunnuste järgi (s.o. vastavalt tunnustele, mis iseloomustavad näidise olemuse erinevaid väljendusvorme) jaguneb näidis:

- ruumiliseks näidiseks, milles on konkreetne kolmemõõtmeline, ruumilise väljendusvormiga tööstuslik toode, mis oma väliselt kujunduselt vastab näidisele esitatud nõuetele. Selle näidise liigi tähistamiseks on kasutusel termin "mudel".

Praktiliselt võivad näidise ruumiliseks väljendusvormiks olla väga mitmesugused esemed - tööpingid, aparaadid, mööbel, kellad jms.

- tasapinnaliseks näidiseks, milleks on tööstuslik toode, mis on joonte kombinatsioon, joonistuste või värvide paigutuse tõttu saanud näidisele esitatavatele nõuetele vastava väljendusvormi. Seda näidise liiki tähistatakse terminiga "muster".

Näidise tasapinnaliseks väljendusvormiks on praktiliselt dekoratiivkangad, tapeet jms.

Need mõlemad näidise väljendusvormid võivad olla tööstusliku toote kui terviku sisuks, samuti esineda komponentidena lahus toote tervikust (näit. treipingi juhthoovad, autorool, dekoratiivkangas valjuhääldajate akustilises süsteemis jms.).

Vastavalt "Põhimääruse" p.1 on NSV Liidus võimalik registreerimiseks esitada nii mustreid kui ka mudeleid, samuti esemeid, mis kuuluvad küll teatud toote juurde selle osana, kuid mida võib kasutada ka sellest tootest eraldi.

Näidise teiseks liigitamise aluseks on need formaalsed tunnused, mis iseloomustavad näidist tema registreerimiseks esitatud avalduse põhjal.

a) Avalduse esitamise korrast lähtudes:

- avatud näidis - see on näidis, mille registreerimisavalduse esitamisel ei taotle autor esitatud avalduse, samuti selles kirjeldatud objekti (näidise) saladusespidamist teatud aja kestel. Sellist saladusespidamise võimalust ei või sel juhul kehtestada ka riik.

Vastavalt "Põhimäärusele" kehtib NSV Liidus avatud näidiste registreerimiseks esitamise kord.

- k i n n i s e n ä i d i s - s.o. näidis, mille registreerimiseks esitamiseks kaasneb autoripoolne, seadusel põhinev taotlus mitte avada pitseeritud ümbrikku registreerimisavaldusega enne, kui autor ise selleks soovi avaldab. Nendes riikides, kus registreerimiseks võib esitada kinnisi näidiseid, on kehtestatud piirtähtajad näidise saladuses pidamise võimalikkuse kohta: näiteks Austrias ja Norras - 1 a., Taanis, Saksa FV-s, Jaapanis - 3 a., Šveitsis - 5 a., Prantsusmaal - 25 a. Siinjuures tuleb märkida, et Prantsusmaal seisavad registreerimisavaldused avamata kehtiva seadusandluse põhjal kohustuslikult 5 aasta kestel, vaatamata sellele, kas autor vastava taotluse tegi või mitte. Sisuliselt tähendab see avatud näidistele registreerimisavalduste esitamise mittelubamist.

Kinnisele näidisele registreerimisavalduse esitamise võimalust kasutatakse laialdaselt kapitalistliku konkurentsi tingimustes ning ta on suunatud sellele, et konkurendid ei saaks andmeid toote uue väliskuju lahenduse kohta, mis on eriti oluline toodete puhul, mille arenguprotsess toimub erinevatel konkurentidel peaaegu üheaegselt. Kui avaldus on esitatud, võib alustada registreerimisavalduses kirjeldatud objekti tööstuslikku tootmist. Kui niisugusel puhul tekib kahtlus, et näidis on kopeeritud, võib avaldaja esitada nõudmise avada saladuseshoitud näidis ning küsimus lahendatakse esitatud tõendite ja registreerimiseks esitatud näidise võrdlemisega. Tuvastatud õiguste rikkumisele järgnevad seaduses ettenähtud sanktsioonid näidise kopeerinud isiku suhtes, sest autori õigusi kaitstakse registreerimisavalduse esitamise momendist arvates.

Nimetatud registreerimiskorra puuduseks on aga selle konservatiivne iseloom, sest autor ei või olla kindel, kas peale näidise avamist see üldse registreerimisele kuuluvate objektide nõuetele vastab või mitte.

Kõrvuti NSV Liiduga ei ole näiteks ka Austraalia, Itaalia ja Kanada seadusandluses ette nähtud võimalust kinnisele näidisele avalduste esitamiseks. Jaapani, Norra, Saksa FV, Šveitsi, Taani jt. riikide vastava seadusandlusega on aga kehtestatud kord, mis võimaldab avaldusi esitada nii avatud kui ka kinnistele näidistele.

b) Avalduses esitatud objektide hulgast lähtudes:

- ü k s i k n ä i d i s - s.o. näidis, mille objekt on esitatud registreerimiseks avalduses, mille sisuks on ainult üks konkreetne objekt. Sellest tulenev põhimõte "iga näidis iseseisva avaldusega" on leidnud rakendamist enamiku riikide seadusandluses.

- v a r i a n t n ä i d i s - s.o. näidis, mille ühes registreerimisavalduses on esitatud objekt koos selle mitme erivariandiga, mis põhiobjektist väga vähe erinevad. Sellist võimalust kasutatakse tavaliselt nende toodete puhul, millele on iseloomulik vormide mitmekesisus. Vastavalt kehtivale seadusandlusele on Itaalias ja Saksa FV-s lubatud ühes avalduses registreerimiseks esitada kuni 50, Prantsusmaal koguni kuni 100 sellist näidise varianti. Ühes avalduses mitme oluliselt erineva objekti registreerimise võimalus on ette nähtud vaid üksikuis riikides (Austria, Itaalia) ning sedagi ainult erijuhtudel.

Olles seega andnud n ä i d i s e liigituse, peatume ka tööstuslike näidiste teisel kategoorial - k a s u l i k u l m u d e l i l .

Ka mõiste "kasulik mudel" (vene k. полезный образец) puhul ei ole terminoloogias täit ühtsust. Nii kasutatakse kõrvuti mõistega "kasulik mudel" ka sisuliselt sama tähendavat mõistet "üldkasulik näidis", mis veel kord rõhutab, et tegemist on tööstuslike n ä i d i s t e ühe eriliigiga. Seejuures saab vahet kasuliku mudeli ja näidise vahel teha eelkõige nende objektide sisulisest erinevusest lähtudes. Nimelt mõistetakse kasuliku mudeli all tööstuslike näidiste kategooriat, mille puhul tööstusliku toote konstruktiivne olemus ja tema funktsionaalne iseloom, suunatuna konkreetsete tehniliste ülesannete täitmisele, väljendub ühtlasi toote välise kuju konstruktiivselementide originaalse paigutusena.

Kuna kasulikud mudelid oma olemuselt kuuluvad tehnika valdkonda, siis esitatakse neile registreerimisel ka näidiseiga võrreldes erinevaid tingimusi. Nii nõutakse, et kasulikus mudelis väljenduks tehnilise ülesande sisuline lahendus, mille tulemust saab iseloomustada uudsuse ja tehnilise küljega. Siinkohal tekib küsimus kasuliku mudeli mõiste näilise ühtlasegevusest leiutise mõistega, kuna mõlemad kasuliku mudeli sisuks olevad olulised tunnused

iseloomustavad ka leiutist. Erinevus seisneb aga selles, et kasuliku mudeli registreerimisel ei esitata objektile leiutusliku taseme olemasolu nõuet, s.t. olulise uudsuse tingimust. Sellest tulenebki mõnede riikide seadusandluses ettenähtud võimalus registreerida kasuliku mudelina objekti, mida olulise uudsuse puudumise tõttu ei tunnustatud leiutiseks.

Teatud ühtelangevuse võime täheldada ka näidise ja kasuliku mudeli vahel seoses sellega, et mõlema puhul on nende sisu seotud välise kuju iseärasustega.

Praktiliselt seisneb erinevus aga selles, et näidiste sisuline olemus väljendub tema vormi iseärasustes, kusjuures mingi iseseisva tehnilise funktsiooni täitmist ei ole ette nähtud. Kasulike mudelite puhul on aga olukord vastupidine, kuna siin on objekti põhitunnuseks just tema funktsiooni iseloom, mis peab täitma teatud tehnilisi ülesandeid, kuna väline kuju on vaid konstruktiivsete iseärasuste sekundaarne väljendusvorm.

Kasulike mudelite õiguslik kaitse on reguleeritud vaid 10 riigi seadusandlusega. Nendeks riikideks on Brasiilia, Hispaania, Itaalia, Jaapan, Lihtenstein, Poola, Portugal, San-Mariino, Saksa FV ja Somaalimaa.

§ 2. Tööstusliku näidise tunnused

Selleks, et tööstustoote väliskuju võiks tunnustada tööstuslikuks näidiseks, peavad tal olema teatud tunnused.

E s i t e k s peab näidis olema u u d n e, s.t. erinevate teistest varem tuntud analoogilistest ja ühtelangevate väliste tunnustega näidistest. Uudsuse puudumise võivad tingida mitmed põhjused, näiteks registreerimisavalduse objekti varasem registreerimine näidiseks, selle avalik kirjeldamine, kasutamine jne.

Vastavalt "Põhimääruse" p. 3 loetakse NSV Liidus uudsust kõrvaldavaks asjaoluks samasuguse või sellele sarnaneva tööstusliku näidise:

a) avaldamist või registreerimist NSV Liidus tööstusliku näidiseks. Avaldamise või registreerimise puhul peetakse silmas seda, et vastav näidis on juba registreeritud teise autori nimele või tema poolt avaldatud enne analoogilise objekti kohta avalduse esitamist;

b) avalikku kirjeldamist NSV Liidus või teadaolekut NSV Liidus olemasolevate välismaiste väljaannete järgi avalduse esitamise momendiks.

Avalikuks kirjeldamiseks loetakse näidise olemuse teatavaks-tegemist ajakirjanduse ja muude trükiste, raadio, televisiooni ning teiste avalikkusele kättesaadavate vahendite kaudu. NSV Liidus olemasolevateks välismaisteks väljaanneteks loetakse neid trükiseid, mida NSV Liitu on võimalik ametlikus korras tellida. Analoogiliste näidiste kirjeldamine teistes NSV Liitu sattunud väljaannetes ei loeta uudsust kõrvaldavaks asjaoluks;

c) avalikku kasutamist või demonstreerimist näitustel NSV Liidu territooriumil enne avalduse esitamist.

Avalikuks kasutamiseks loetakse näidise sellist kasutuselevõtmist, mille puhul tema olemus võib saada enne näidise registreerimisavalduse esitamist avalikult tuntuks. Sama kehtib ka näitustel eksponaatidena demonstreeritavate näidiste kohta.

Ühtlasi näeb "Põhimääruse" p. 3 ette võimaluse uudsuse soodustuse kasutamiseks, mis seisneb selles, et uudsuse olemasolu ei loeta kadunuks, kuigi näidis on enne registreerimisavalduse esitamist juba avaldatud (s.t. tuntud, kirjeldatud jne.). Sellise soodustuse võimaldamine on aga seotud seaduses määratud kindlate tähtaegadega. Nii säilib NSV Liidus uudsus vaatamata sellele, et näidis oli kuue kuu jooksul enne registreerimisavalduse esitamist juba avaldatud.

Uudsuse soodustustähtaega võimaldatakse kasutada ka kodanlikes riikides. Näiteks on Jaapanis selliseks tähtajaks kuus kuud ning USA-s üks aasta.

Uudsust käsitledes tuleb peatuda ka küsimusel, mil määral loeb antud riigi vastav seadusandlus uudsuse olemasolu sõltuvaks teistes riikides registreeritud analoogilistest näidistest.

Juhul kui riik nõuab, et esitatud objekt ei tohi varem olla näidisenäidise registreeritud antud riigis ega üheski välisriigis, loetakse seda nõuet absoluutseks uudsuse nõudeks (näit. Itaalias, Jaapanis, Jugoslaavias, USA-s). Kui aga absoluutset uudsust ei nõuta, vaid oluliseks peetakse ainult seda, et analoogiline näidis ei oleks varem registreeritud selles riigis, kus avaldus

esitati, siis loetakse sellist uudsuse nõuet r e l a t i i v -
s e k s, sest objekt peab olema uudne vaid antud riigis. Praktikas
nimetatakse sellist liiki uudsust ka kohalikuks ank lokaalseks
uudsuseks. Relatiivset uudsust nõutakse näidistelt NSV Liidus,
Poolas, Araabia ÜV-s, Indias, Inglismaal.

Näidisel nõutava uudsuse olemasoluks ei piisa sellest, kui
näidise loonud isik (autor) oma subjektiivsest arvamusest lähtudes
peab loodud objekti uudeks. Selline s u b j e k t i i v n e u u d -
sus tuleb vastandada objektiivsetele andmetele seni registreeritud
näidiste kohta, et selgitada välja näidise tegelik, o b j e k -
t i i v n e u u d s u s. Alles selle olemasolu korral ning lähtudes an-
tud riigis näidiste registreerimisel nõutavast absoluutse või re-
latiivse uudsuse olemasolust, võib toimida näidise registreerimine.

T e i s e k s näidise olemasolu vajalikuks tingimuseks on
toote k ö l b l i k k u s t ö ö s t u s l i k u k s t o o t m i -
s e k s. Selle nõude seadmisel on peetud eelkõige silmas tootmis-
protsessi tööstusliku iseloomu valitsevat osa võrreldes muud liiki
tootmisvõimalustega (käsitöö jt.), samuti vajadust uudselt kujun-
datud toodete kiireks juurutamiseks ja masstootmiseks.

Toote tööstuslikul teel valmistamise kõlblikkust kui vajalik-
ku tingimust näidise olemasoluks rõhutab ka "Põhimääruse" p. 5,
millega kohustatakse ettevõtteid (organisatsioonid), kelle kaudu
esitatakse NSV Liidu Riiklikule Leiutiste ja Avastuste Komiteele
(edaspidi lühendatult Komitee) avaldusi näidiste registreerimiseks,
lisama avalduste juurde kohustusliku rekvisiidina arvamuse näidis-
te tööstuslikul teel valmistamise kõlblikkuse kohta. Sama nõue on
esitatud ka "Tööstusliku näidise registreerimisavalduse koostamise
juhendi" (edaspidi lühendatult "Juhend") p. 8. Nii "Põhimäärus" kui
ka "Juhend" rõhutavad, et sellised arvamused lisatakse registree-
rimisavaldustele vaid juhul, kui avaldused esitatakse ettevõtete
(organisatsioonide) kaudu. Kui aga näidise autorid esitavad aval-
dused Üleliidulise Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu (ÜLRÜ)
kaudu või vahetult Komiteele, samuti mõningatel teistel juhtudel,
on "Põhimääruse" p. 7 ette nähtud võimalus Üleliidulise Tehnilise
Esteetika Teadusliku Uurimise Instituudil saata ekspertiisi teos-
tamisel näidiste registreerimisavalduse materjale ettevõtetele ja
organisatsioonidele iseloomustamiseks ja arvamuste andmiseks nende

näidiste tööstuslikul teel valmistamise kõlblikkuse kohta. Sellised arvamused tuleb esitada Üleliidulisele Tehnilise Esteetika Teadusliku Uurimise Instituudile kuu aja jooksul ning mingit tasu selliste arvamuste andmise eest ei ole õigus nõuda.

Näidise tööstuslikul teel valmistatavuse nõue kehtib välisriikidest näiteks Jaapanis.

K o l m a n d a k s tunnuseks, mis näidist iseloomustab, on selline k u n s t i l i n e l a h e n d u s, milles on saavutatud toote tehniliste ja esteetiliste omaduste ühtsus. Nimetatud tingimuse seadmine vastab tegelikult kõige rohkem sellele eesmärgile, mille saavutamiseks näidiste õiguslik kaitse NSV Liidus kehtestati. On ju mõistetav, et tooted, mis on registreeritud näidistena, peavad põhiliselt rahuldama laialdase tarbijaskonna huve ning igati vastama meie ühiskonnale omastele esteetilistele nõuetele. Ühtlasi tuleb arvestada ka seda, et näidisteks tunnistatud tooted väljendavad kogu meie tööstuse tehnilis-esteetilist progressi, mistõttu sellised uued tooted peavad esile kutsuma sama tooteliiki valmistavate ettevõtete kriitilise suhtumise oma toodangusse just selle välise kujunduse seisukohast lähtudes. Seetõttu on mõistetav, miks toote väliskujus esteetiliste omaduste puudumine ei võimalda tunnistada sellist toodet näidiseks. Ent samal ajal on sellest üksinda vähe, kui tootel on kõrge esteetiline väärtus, sest kõrvuti kunstilistega sisaldab toode paratamatult ka teatud tehnilisi jooni. Seetõttu peavad toote väliskujus olema tehnilised ja esteetilised omadused ühendatud ning seotud toote valmistamise tehnoloogilise protsessiga.

Nõue, et näidises peavad väljenduma tema kunstilised omadused, esitatakse näidistele ka mitmete välisriikide, näiteks USA ja Jaapani vastavates eeskirjades.

Nimetatud kelm tunnust peavad esinema vaadeldaval objektil üheaegselt k o o s, et teda võiks nende tunnuste olemasolu korral näidiseks tunnistada. Sellisteks objektideks võib NSV Liidus olla väga mitmesuguste tööstustoodete väliskuju nii tööstuslik-tehnilisi funktsioone täitvate toodete (tööpingid, instrumendid, aparaadid jt.) kui ka laiatarbekaupade (kellad, jalgrattad, mööbel, sportinventar jt.) valdkonnas. Näidiste kategooriasse kuuluvad ka de-

koratiivkangad ja laiatarbekaupade pakendid, kui nad samuti vastavad eeltoodud tingimustele.

Vaatamata sellele, et mõningatel tööstustoodetel on kõik näidise olemasoluks vajalikud tunnused, ei ole neid siiski võimalik näidisteks tunnistada. Põhjus on siinjuures selles, et niisuguste toodete loetelu on "Põhimääruse" p. 1 eraldi ära toodud. Seega jääb näidistele võimaldatavast õiguslikust kaitsest eemale küllaltki suur grupp mitmesuguseid tooteid - galanterieesemed, õmblus- ja trikoootooded, kangad (välja arvatud dekoratiivkangad), jalatsid ja peakatted. Ilmselt on niisuguse valiku tegemisel põhjus sellest, et nimetatud grupi toodete väliskuju oleneb suurel määral moenõuetest, millel on ebapüsiv iseloom.

Vastavalt "Põhimääruse" p. 3 ei tohi tunnistada NSV Liidus näidiseks ka sellist toodet, mis on vastuolus sotsialistliku moraaliga nõuetega.

II. TÖÖSTUSLIKU NÄIDISE ÕIGUSUSE SUBJEKT

§ 1. Algmine subjekt

Loomingulise tegevuse tulemusel tekkivate õigussuhete subjektiks on eelkõige see konkreetne isik, kelle tegevuse tagajärjel valmis seaduses ettenähtud nõuetele vastav objekt. Selleks isikuks ehk algmiseks subjektiks on a u t o r, tööstusliku näidise puhul selle loonud füüsiline isik.

Tuleb märkida, et leiutiste puhul on võimalik ka juriidilise isiku (ettevõtte, organisatsiooni) autorsus juhul, kui vastavalt "Avastuste, leiutiste ja ratsionaliseerimistepanekute põhimääruse" (edaspidi tekstis lühendatult "Leiutiste põhimäärus") p. 10 ei ole võimalik kindlaks teha kollektiivse loomingu tulemuseks oleva leiutise üksikuid autoreid. Sellist võimalust ei ole aga "Tööstuslike näidiste põhimääruses" ette nähtud, mistõttu igal konkreetsel juhul, kui on tegemist näidise kollektiivselt loonud isikutega, tuleb välja selgitada tegelikud autorid, s.o. kaasautorid. Selline nõue on igati põhjendatud, sest juriidilise isiku esitamine autorina kõrvaldab võimaluse objekti tegelikel autoritel pretendeerida õiguslikule kaitsele ning sellest tulenevatele õigustele ja soodustustele.

Näidise autori osalise või täieliku teovõime puudumine, samuti vanus ei ole takistuseks tööstusliku näidise õiguse subjektiks saamisel.

Näidiste autoreiks võivad olla ka välisriikide kodanikud, kes kasutavad kõiki "Põhimääruses" NSV Liidu kodanikele ettenähtud õigusi vastastikkuse alusel kooskõlas "Põhimääruse" p. 23. Selle nõude sisust lähtudes on välisriigi kodanikel - näidiste autoreil NSV Liidus samad õigused, mis NSV Liidu kodanikelgi, kuid seda vaid juhul, kui antud välisriik võimaldab nõukogude kodanikele - näidiste autoreile oma riigis võrdseid õigusi oma kodanikega.

Näidise väljatöötamine võib toimuda ka mitme isiku poolt nende ühise loomingulise tegevuse tulemusena. Siinjuures loetakse igaüks neist autoriks koostöös loodud objekti suhtes, kusjuures samal ajal käsitletakse neid isikuid kaasautoritena teiste näidise loonud subjektide suhtes.

Kaasautoreiks võivad olla vaid need isikud, kes tegelikult lahendasid loomingulisi probleeme, mille tulemusena loodi näidis, vaatamata sellele, kui suur oli ühe või teise kaasautori panus või milliseid ülesandeid selle probleemi loominguliseks lahendamiseks täitis. Neid isikuid, kes osutasid seejuures vaid tehnilist abi, ei saa kaasautoreiks lugeda.

§ 2. Tuletatud subjektid

Tööstusliku näidise õiguse subjektide käsitlemisel tuleb peatuda ka teisel grupil subjektidel, kes võtavad osa tööstusliku näidise õigussuhetest, olemata autorid. Sellised subjektid muutuvad iseseisvate õiguste kandjaks seaduse või autoriga sõlmitud lepingu jõul, mistõttu nimejame neid tuletatud subjektideks.

Kesksel kohal nimetatud subjektide hulgas on Nõukogude riik, kel vastavalt "Põhimääruse" p. 17 on õigus kasutada näidiseks tunnistatud objekti, kui näidis on kaitstud tunnistusega. Seda õigust ei ole riigil siis, kui näidise autor jätab õigusliku kaitse vormi valikul endale ainuõiguse näidise kasutamiseks, s.o. juhul kui ta kaitseb näidist patendiga. Kui aga autor nõuab riigilt vaid oma autorsuse tunnistamist, s.o. kui näidise kaitsevormiks on tunnistus, kasutab riik näidist mingite subjektiivsete piiramisteta auto-

ri poolt ning annab selleks võrdse võimaluse ka kooperatiivsetele ja ühiskondlikele organisatsioonidele. Riik seab näidist kasutavaile ettevõtetele ja organisatsioonidele vastavalt "Põhimääruse" p. 17 vaid ühe tingimuse - teatada näidise kasutamisest autorile ja Komiteele. Seega on "Põhimääruse" p. 17 kohaselt riiklik ettevõtte või organisatsioon, samuti kooperatiivne või ühiskondlik ettevõtte või organisatsioon - juriidiline isik tööstuslike näidiste õiguse subjektiks näidiste konkreetsel kasutamisel tekkivates õigussuhetes, kui näidisele on välja antud tunnistus.

Samuti nagu meie kodanike puhul, võivad ka välisriikide juriidilised isikud olla vastavalt "Põhimääruse" p. 23 õigussubjektideks vastastikkuse alusel ja kasutada sellest lähtudes kõiki Nõukogude juriidilistele isikutele ettenähtud õigusi. Tingimuseks siinjuures on aga see, et asjaajamist tuleb nii välisriikide kodanikel kui ka juriidilistel isikutel teostada Üleliidulise Kaubanduspalati kaudu.

Tööstusliku näidise õiguse subjektiks võivad olla ka näidise autori õigusjärglased pärijate näol. Autori surma korral lähevad pärimise teel üle kõik autori varalised õigused. Vastavalt "Põhimääruse" p. 5 võivad näidise autori surma korral tema poolt eluajal loodud näidise registreerimisavalduse Komiteele esitada tema pärijad, kusjuures objekti näidiseks tunnistamise puhul annab Komitee tunnistuse või patendi välja pärijaile, kuid tegeliku autori nimele. Kuna õiguste kaitse vormi valik on ainult tegeliku autori otsustada, siis ei ole pärijail autori poolt registreerimisavalduse esitamisel tehtud vastavat taotlust võimalik hiljem suvaliselt muuta.

Autori isiklikud mittevaralised õigused pärandamisele ei kuulu, kuigi autorsusele võimaldatakse seaduses ettenähtud kaitset ka pärast autori surma. Nii võib vaidlustada õigust autorsusele ja taastada tegelik autorsus pärijate kohtu poole pöördumisel hagimenetluse korras. Pärimisele ei kuulu ka autorile eluajal võimaldatud soodustused.

On võimalik veel üks viis õigusjärgluseks näidisele. See tuleneb "Põhimääruse" p. 18, mille kohaselt on autoril, kellele kuulub nii autorsus kui ka ainuõigus näidisele (s.o. kui näidis on kaitstud patendiga), õigus anda kolmandale isikule näidise kasuta-

mise luba, litsents, või oma ainuõigus täielikult loovutada patendi müügi teel. Nii litsentsi andmine kui ka patendi müük on tavaliselt seotud tasu maksmisega autorile. Litsentsi andmise korral on õiguse üleminek litsentsisaaajale tingimuslik oma ajutise iseloomu ja tasulisuse tõttu ning vormistatakse litsentsilepinguga. Litsentsisaaajaks võib olla mitte üksnes füüsiline, vaid ka juriidiline isik. Nii litsentsi andmine kui patendi loovutamine (müük) tuleb registreerida Komitees.

Võlisriikide vastavas seadusandluses on samuti valitseval kohal nõue, et avalduse näidise registreerimiseks esitab autor - üks või mitu isikut, kes on loonud näidise oma loominguilise tegevuse tulemusena ja kes on siis näidise õiguse subjektiks. Saksa FV-s võib aga näidise õiguse subjektiks olla ka selle ettevõtte omanik, kus näidis loodi ja kus autor töötab palgalisena ning kasutas ettevõtjale kuuluvaid materiaalseid vahendeid.

Õigusuhete subjektideks võivad olla ka pärijad, samuti isikud, kellele ainuõigus näidisele loovutati tasuta või tasu eest, samuti muudel tingimustel.

Sotsialismimaades (Poolas, Saksa DV-s, Tšehhoslovakkias, Ungaris jt.) võib tööstusliku näidise õiguse subjektiks olla ka riik ning sotsialistlikud ettevõtted - juriidilised isikud.

III. ÕIGUSE TEKKIMINE TÖÖSTUSLIKULE NÄIDISELE JA SELLE KESTUS

§ 1. Õiguse tekkimine tööstuslikule näidisele

Õiguse tekkimine loominguilise tegevuse tulemusel valminud näidisele seatakse ajaliselt sõltuvusse teatud tingimuste täitmisest, mistõttu näidise autori õigused ja kohustused tekivad samuti teatud kindlast momendist alates. Vastavalt "Põhimäärusele" selleks tekkemomendiks nõutavalt vormistatud registreerimise avalduse esitamise momenti.

Kompetentseks organiks, kellele vastav avaldus tuleb esitada, on Komitee. Avalduse näidise registreerimiseks esitab selle autor - isik, kes individuaalse või kollektiivse loominguilise töö tule-

musena andis tööstuslikule tootele uue väliskuju või võttis loominguiliselt osa selle väljatöötamisest.

Sellest, kas näidise autor (autorid) töötab ettevõttes (organisatsioonis) või mitte, oleneb avalduse esitamise kord. Nii esitavad vastavalt "Põhimääruse" p. 5 ettevõtetes (organisatsioonides) töötavad näidiste autorid registreerimisavaldused reeglina selle ettevõtte (organisatsiooni) kaudu, kus nad töötavad, kuna mittetöötavad autorid esitavad registreerimisavaldused ÜIRÜ kaudu. Nii ettevõtte (organisatsioon) kui ka ÜIRÜ on kohustatud osutama autoritele vajalikku abi ja saatma sellised avaldused kuu aja jooksul läbivaatamiseks Komiteele. Seadusega on jäetud võimalus esitada registreerimisavaldusi ka vahetult Komiteele.

Neil juhtudel, kui töö, mille tulemusena näidis loodi, tehti teenistusülesannete täitmise korras, tuleb registreerimisavaldus vormistada ettevõtte (organisatsiooni) nimele, kusjuures tuleb ära märkida näidise autor.

Kuna avalduses ei väljendu näidise tegelik olemus, siis peavad selle avama teised materjalid registreerimisavalduse juurde.

Registreerimisavalduse materjalidest on tähtsaim kahes eksemplaris esitatav näidise kirjeldus, mis kõige üksikasjalisemalt annab edasi näidise olemuse toote väliskuju iseloomulike erisuste täpse kirjeldamisega. Vastavalt "Juhendi" p. 11 peab kirjeldus koosnema järgmistest põhilistest punktidest:

1) näidise nimetus, mis peab olema täpne, lühike ja konkreetne;

2) sisese juhatavast osast, milles näidatakse ära toote tööstusliku kasutamise parim viis;

3) näidise erisuste üksikasjalikust kirjeldusest, mis peab näitama kõiki tema iseloomulikke tunnuseid - nii uusi kui ka tuntuid, selgitama, millised uued ideed on ära kasutatud näidise loomisel ning kuidas on vormi iseärasused seotud toote valmistamise tehnoloogilise protsessiga.

Näidise olemuse väljendamisele aitavad samuti kaasa koos kirjeldusega esitatavad näidise fotod, mis vahetult kujutavad registreerimiseks esitatavat objekti. Seepärast peavad fotod olema

vastavalt "Juhendi" p. 14 tehtud täpselt ja selgelt suurusega 18 x 24 cm.

Näidise fotosid erinevatest vaadetest lisatakse niipalju, kui palju on tarvis selle erinevate iseärasuste selgitamiseks, kuid mitte vähem kui neli eksemplari igast vaadest.

Juhul kui värv on näidise iseloomulikuks tunnuseks, on soovitatav esitada näidise kohta värvilised fotod.

Olulised rekvisiidid on vastavalt "Juhendi" p. 15 ka näidise joonised ja skeemid. Nende all mõeldakse näidise ehituse tööjooniseid, kui objektiks on lihtsad tooted või näidise lahenduse ülesehituse põhimõtteskeemi keeruliste toodete puhul. Nii joonised kui ka skeemid tuleb esitada neljas eksemplaris.

Lisaks eeltoodud kohustuslikele registreerimisavalduse materjalidele tuleb avaldajal sel juhul, kui ta arvab, et näidist on otstarbekohane ka välismaal registreerida, lisada avaldusele vastav soovitus, ära näidates eeldatavad riigid, kus antud näidis võiks huvi pakkuda.

Nagu öeldud, esitatakse registreerimisavaldused Komiteele, kus need vastavalt "Põhimääruse" p. 10 tuleb kuue kuu jooksul läbi vaadata ja avaldajale selle tulemustest teatada. Avalduse läbivaatamiseks vastuvõtmisest tuleb Komiteel aga juba kümne päeva jooksul avaldajale teatada, andes talle vastavalt "Põhimääruse" p. 6 sellekohase tõendi, mida praktikas nimetatakse ka prioriteeditõendiks. Sellise tõendi saanud isik võib ennast lugeda tema poolt esitatud registreerimisavalduse Komiteele saabumise päevast arvates näidise ainsaks autoriks, mis on väga oluline sel puhul, kui analoogilise objekti on näidisenähtisena registreerimiseks esitanud iseseisvalt ka mõni teine isik. Kuigi see isik tõendab, et ta lõi näidise enne isikut, kes esitas registreerimisavalduse temast varem, ei kõrvalda see varem avalduse esitanud isiku prioriteeti. Näidise tegelikuks autoriks loetakse prioriteeti omav isik seni, kuni ei ole tõendatud vastupidist. Neil juhtudel, mil prioriteedi kuupäev on vaieldav, lahendatakse küsimus vastavalt "Põhimääruse" p. 6, mille kohaselt võidakse prioriteedi teket hakata lugema ka avalduse postile andmise või ettevõttele (organisatsioonile) esitamise päevast.

Praktiliselt on näidise prioriteedi küsimus seotud ka näidise u u d s u s e g a, sest objekti kohta esitatud registreerimisavalduse olemasolu ei võimalda teisi analoogilisi objekte registreerida näidisenä - varem esitatud avalduse olemasolust tingituna puudub neil vajalik uudsus.

Selleks, et registreeritud näidis ei satuks mõne teise juba varem registreeritud näidise mõjupiirkonda, ning et ära hoida vaidlusi autorsuse ja muude, hiljem vaieldatavate ning raskesti tõendatavate küsimuste üle, viiakse NSV Liidus läbi saabunud registreerimisavalduste kohustuslik sisuline ekspertiisimenetlus, mis koosneb kahest faasist - formaalsest ja materiaalsest.

F o r m a a l s e ekspertiisi puhul kontrollitakse saabunud registreerimisavaldust puht formaalsest küljest lähtudes (esitatud dokumentide arvu vastavus nõutavale arvule, nende koostamise vastavus esitatud nõuetele jne.). Teinud selle ekspertiisifaasi läbi, teostatakse registreerimisavalduses kirjeldatud objekti m a t e r i a a l n e ekspertiis - uudsuse ja teiste näidise olemuseks vajalike tunnuste kontrollimiseks.

Neid riike, kes on oma vastava seadusandlusega kehtestanud nii formaalset kui ka materiaalselt faasi sisaldava ekspertiisimenetluse, nimetatakse k o n t r o l l i m i s s ü s t e e m i g a riikideks (näiteks Itaalia, Jaapan, Jugoslaavia, USA). Mõlema ekspertiisifaasi läbiviimine ei ole aga ekspertiisi teostamisel oluline sel juhul, kui riigi seadus, millega reguleeritakse näidiste registreerimise korda, selle vajadust ette ei näe. Siis teostatakse vaid ekspertiisi formaalne faas, kontrollimata näidise tunnuste olemasolu registreerimisavalduses kirjeldatud objektil. Riike, kus on kehtestatud selline kord, nimetatakse e s i t a m i s - (ka avaldus-) süsteemiga riikideks (näiteks Saksa FV, Belgia, Prantsusmaa, Taani).

Muidugi ei ole ka selle süsteemiga riikides välistatud võimalus patendi (tunnistuse) tühistamiseks varem registreeritud identse objekti avastamisel, kuivõrd selline võimalus on tavaliselt kehtivas seadusandluses otseselt ette nähtud. Võimalus patendi (tunnistuse) tühistamiseks tõstab neis riikides avalduse esitaja enda moraalselt vastutust selle eest, et tema poolt registreerimiseks esitatud objekt ei kujutaks endast kopeeritud näidist.

Seetõttu jaguneb ka materiaalse ekspertiisi tegemine kolme etappi. Esialgselt selgitatakse välja, kas esitatud näidis on üldse uudne. Seejärel vaadeldakse näidist tehnilise esteetika aspektist ning tehakse otsus tema kunstilise väärtuse kohta. Lõpuks tehakse ekspertiis selle kohta, kas toodet on võimalik tööstuslikult valmistada.

Vastavalt "Põhimääruse" p. 7 tuleb Üleliidulisel Tehnilise Esteetika Uurimise Instituudil ekspertiis teha hiljemalt nelja kuu jooksul ja esitada Komiteele selle tähtaja piires arvamus näidise uudsuse, esteetiliste väärtuste ja tema tööstuslikul teel valmistamise kõlblikkuse kohta. Lõpliku otsuse näidise registreerimise kohta teeb Komitee pärast ekspertiisi arvamusel läbivaatamist. Seejuures ei ole ekspertiisi arvamus Komiteele kohustuslik. Registreeritud näidis kantakse Komitee poolt "NSV Liidu Riiklikusse Tööstuslike Näidiste Registrisse" ning registreerimine tehakse teatavaks "Leiutiste, kaubamärkide ja tööstuslike näidiste bülletäänis". Autorile antakse välja ka tunnistus või patent vastavalt sellele, kumba "Põhimääruse" p. 2 ettenähtud õiguste kaitse vormi autor registreerimisavalduse esitamisel taotles.

Oluline vahe nende kahe dokumendi juures on selles, millises ulatuses on autor huvitatud oma õiguste kaitsest. Kui ta soovib ainult oma autorsuse tunnustamist, antakse talle välja tunnistus, kui teda huvitab aga nii tema autorsus kui ka näidisele ainuõiguse tunnustamine, saab ta patendi. Kuigi üldreeglina on see valik "Põhimääruse" järgi suvaline, võivad teatud asjaolud olla takistuseks patendi väljaandmisel ja autor võib saada vaid tunnistuse. Nii ei anta patenti välja vastavalt "Põhimääruse" p. 2 juhul, kui näidis on loodud seoses autori töötamisega NSV Liidu ettevõttes (organisatsioon) või selle ülesandel, samuti kui ettevõtte (organisatsioon) andis näidise autorile rahalist või muud materiaalselt abi.

Nagu öeldud, kui autorile antakse tunnistus, kuulub näidise kasutamise õigus riigile, kes kasutab seda nii riiklike ettevõtete kui ka kooperatiivsete ja ühiskondlike organisatsioonide kaudu. Vastavalt "Põhimääruse" p. 17 teatavad ettevõtted ja organisatsioonid, kes kasutavad selliseid näidiseid, nende kasutamisest autori-
le ja Komiteele.

Näidist, mille kohta on välja antud patent, ei või kasutada ilma patendivaldaja otsese nõusolekuta, ning näidise kasutamist ilma sellise nõusolekuta loetakse patendivaldaja õiguste rikkumiseks. Patendiga kaitstud näidise seadusliku kasutamise võimalus on ette nähtud "Põhimääruse" p. 18, mille alusel patendivaldaja võib anda näidise kasutamise loa (litsentsi) või patendi täielikult loovutada, mis tuleb kohustuslikult Komitees registreerida.

Nagu märgitud, on NSV Liidus näidisele õiguse tekkimise momendiks registreerimisavalduse esitamise moment. Õigus näidisele algab samast momendist ka enamikus teistes riikides, näiteks Poolas, Tšehhoslovakkias, Saksa DV-s, Itaalias, Inglismaal.

Jaapanis, Argentiinas ja Austrias loetakse avaldaja õigused kaitstuks alates näidise riiklikult registreerimise momendist, kuna USA-s tekib õigus näidisele alles patendi väljaandmisega.

Siinjuures tuleb peatuda veel neis riikides praktiliselt esile kerkida võivatel küsimustel, kus registreeritakse nii näidiseid kui ka kasulikke mudeleid. Nimelt võib sellises riigis ekspertii-simenetluse läbiviimise käigus selguda asjaolu, et registreerimiseks esitatud eeldatav näidis osutub oma teostuselt kasulikuks mudeliks.

Sel puhul lubatakse niisugune objekt registreerida kasuliku mudelina. Itaalia vastava seaduse kohaselt võib aga objekt, mis sisaldab küllaldaselt nii näidisele kui ka kasulikule mudelile omaseid jooni, olla registreeritud üheaegselt näidisenä ja kasuliku mudelina. Jaapanis tuleb sellise asjaolu selgumisel avaldajal valida, kummana ta soovib objekti registreerida.

§ 2. Õiguse kestus tööstuslikule näidisele

Nagu eespool öeldud, tekib NSV Liidus õigus näidisele registreerimisavalduse Komiteele esitamise momendist arvates, kusjuures õiguse tekkimise seisukohalt ei ole oluline, kas avaldaja nõuab oma õiguste kaitseks tunnistuse või patendi väljaandmist. Oluline erinevus tunnistuse ja patendi vahel avaldub tekkinud õiguste kehtivusaja - näidise juriidilise kaitse faktilise olemasolu kestel.

"Põhimääruses" ei seata õiguste kestusele, mis tekib seoses

tunnistuse väljaandmisega näidisele, mingit ajalist piiramist ning õigus tööstuslikule näidisele on sel korral tähtajatu. "Põhimääruse" p. 14 on küll ette nähtud ka võimalus tunnistuse väljaandmise õigsuse vaidlustamiseks teatud tingimustel (uudsuse puudumine, ebaõige autor), kuid selline vaidlustamine võib toimuda vaid ühe aasta jooksul, arvates tunnistuse väljaandmise kohta teadaande avaldamise päevast, ning juhul, kui see on põhjendatud, kaob õigus näidisele juba selle tekkimise momendist arvates. Õigus- te üldise kestuse mõttes tunnistatakse aga olemasolnud õigusi tähtajatult ja need võivad leida õiguserikkumise korral seadus- likku kaitset.

Õiguse kestust nendele näidistele, mille kohta on välja antud p a t e n d i d, "Põhimääruse" p. 11 aga piirab. Patent antakse väl- ja viieks aastaks, kusjuures selle kehtivust võidakse pikendada ainult järgnevaks viieks aastaks. Seega on NSV Liidus näidise pa- tendi kehtivuse maksimumtähtajaks kümme aastat, mis praktiliselt tähendab seda, et pärast nimetatud tähtaja lõppemist võib seni pa- tendiga kaitstud konkreetset näidist kasutada igatks suvaliselt.

Õigus näidisele, mis on kaitstud patendiga, võib aga lõppeda ka juba varem. Sellisele võimalusele juhib tähelepanu "Põhimääruse" p. 12, mis muuhulgas rõhutab, et väljaantud patendilt ettenähtud tähtajaks riigilõivu mittetasumine lõpetab patendi kehtivuse.

Riigilõivud on kehtestatud kõikides riikides, kus antakse välja patente. NSV Liidus reguleerib lõivu suurust ja selle võtmi- se korda NSV Liidu Töö ja Kaitse Nõukogu 1931.a. 12.mai määrus "Leiutiste patentidelt võetavate riigilõivude kohta". Vastavalt "Põhimääruse" p. 12 laieneb nimetatud seadusandlik akt ka näidiste patentidele, mille kohaselt on ette nähtud järgmised lõivuliigid:

- 1) avalduse esitamisel näidise kohta patendi väljaandmiseks;
- 2) avaldaja poolt patendi väljaandmise küsimuses kaebuse esi- tamisel;
- 3) patendi loovutamisel (müügil) ja litsentside andmisel;
- 4) aastalõivud.

Esimesel kolmel juhul, kus riigilõivu tasumine on kohustusli- kuks eeltingimuseks administratiivorganiga (antud juhul Komiteega) konkreetsetesse haldussuhetesse astumisel, tuleb esitada kviitun-

gid vastava riigilõivu tasumise kohta ja alles siis võetakse avaldus või kaebus läbivaatamisele, registreeritakse patendist loobumine (müük) ja litsentside andmine.

Beltoodud lõivuliikidest on põhiline siiski patendi aastalõiv, sest selle tingib juba patendi olemas, ning mis tuleb selleks, et patendivaldaja õigus näidisele säiliks, tasuda sõltumata tema suvast.

Kohustus tasuda aastalõivu algab momendist, mil avaldati teade patendi väljaandmise kohta. Kui aga näidise kohta patendi väljaandmise teate avaldamisest on möödunud kuus kuud ning lõivu pole tasutud, tehakse otsus patendi kehtivuse lõpetamiseks, kusjuures selliselt oma kehtivuse kaotanud patentide taaskehtestamine ei ole võimalik. Riigilõivu suurus, mis võetakse patendi saamiseks esitatud näidise registreerimisavalduselt, on 26 rubla. Hilisemad aastalõivud on esimesel kolmel aastal à 22 rbl., neljandal aastal 33 rbl. ja nii vastavalt edasi arvestusega, et iga aastaga lisandub eelmisel aastal makstud lõivusummale 11 rbl. (viiel aastal 44 rbl., kuuendal 55 rbl. jne.).

Kuna näidise kaitse patendi alusel toimub ajaliselt kahe etapiga (peale viie aasta möödumist tuleb patendi kehtivust uuendada järgmiseks viieks aastaks), siis võetakse "Põhimääruse" p. 12 järgi patendi kehtivusaja pikendamisel riigilõivu 10 rubla.

"Põhimääruse" p. 14 alusel võib näidise kohta väljaantud patendi vaidlustada või annulleerida kogu selle kehtivuse ajal, kui tõendatakse, et see anti välja "Põhimäärust" rikkudes. Niisugusel juhul loetakse patent kehtetuks väljaandmise momendist arvates ja mingeid toiminguid sellise patendiga kaitstud näidiste suhtes ei loeta patendiomaniku õiguste rikkumiseks isegi siis, kui need sooritati enne patendi kehtetuks tunnistamist.

Teatud juhul on patendivaldaja õigustatud esitama ka tagasiulatava jõuga nõudmisi oma rikunud õiguste kaitseks. Selline olukord tuleneb asjaolust, et õigused, mida patent omanikule annab, on realiseeritavad alles pärast patendi faktilist saamist, patenti taotlenud registreerimisavalduse esitaja õigused olid aga kaitstud juba selle esitamise momendist. Saanud juriidilise dokumendi - patendi, võib selle valdaja asuda oma rikunud õigusi kaitsma.

IV. TÖÖSTUSLIKU NÄIDISE ÕIGUSE SISU

§ 1. Näidise autori ja patendivaldaja subjektiivsed õigused ning kohustused

Näidise autori tähtsaimaks õiguseks on õigus autorsusele, s.t. subjektiivne õigus olla oma loodud näidise autoriks ning nõuda selle tunnistamist teiste isikute poolt. See õigus vajab kinnitamist kompetentse riikliku organi (NSV Liidus - Komitee) poolt, kuna autor võib loodud objekti oma subjektiivsetest kriteeriumidest lähtudes näidiseks pidada, kuid tegelikult objekt ei vasta näidise olemasoluks vajalikele tingimustele (näiteks puudub objektiivne uudsus).

Näidise autori subjektiivsete õiguste juriidiline fikseerimine leiab aset alles siis, kui tehakse kindlaks, et autori poolt loodud objekti võib tunnistada näidiseks, mis väljendub autorile ametliku dokumendi - tunnistuse või patendi väljaandmises. Mõlemas dokumendis väljendab konkreetset autorsust näidise loonud isiku (isikute) ees-, isa- ja perekonnanimi, mis kantakse kohustuslikult nii tunnistusele kui patendile, lähtudes sellest, kui palju isikuid (kaasautoreid) tuleb näidise autoreiks lugeda.

Koos õigusega autorsusele kuulub näidise loonud isikule ka õigus prioriteedile, s.t. õigus olla esimeseks isikuks, kelle poolt loodi registreerimiseks esitatud konkreetne objekt. Ka see autori subjektiivne õigus realiseerub tema esmasuse riikliku tunnistamisega sellest momendist arvates, mil autori poolt esitatud avaldus näidise registreerimiseks Komiteesse saabus.

Õigus prioriteedile garanteerib registreerimisavalduses kirjeldatud objekti autorile, kes esitas oma avalduse teistest varem, õiguse olla näidise ainsaks autoriks ning saada ainsana tema loodud näidisele väljaantava tunnistuse või patendi omanikuks.

Nimetatud subjektiivsed näidise autorile kuuluvad õigused on mittevaralised õigused ning nende tekkimisel ei ole oluline, kas autor soovib oma õiguste kaitseks valida tunnistuse või patendi vormi. Oluline on see aga autori varaliste õiguste ja soodustuste puhul, sest need ei laiene isikuile, kes näidise registreerimisel valisid oma õiguste kaitse vormiks patendi.

Näidise autorile kuuluvaist varalistest õigustest on põhiline tema õigus saada vastavalt "Põhimääruse" p. 19 tasu näidise tootmisse juurutamise eest. Tasu maksmist reguleerib üksikasjalikumalt "Tööstuslike näidiste eest tasu maksmise juhend" (edaspidi lühendatult "Tasu juhend"), mille kohaselt on õigus tasule vaid neil autoreil ja alles siis, kui neile on välja antud tunnistused ja kui näidis on tootmisse juurutatud. Tasu piirmäärad on kehtestatud vastavalt "Tasu juhendi" p. 1 20 rublast kuni 5000 rublani, kusjuures ühele isikule makstav summa ei või ületada 2000 rubla. Erandina on "Tasu juhendi" p. 2 ette nähtud need juhud, mil tunnistusega kaitstud näidise kohta müüakse litsentse välismaale. Sel juhul saab autor tasu kolme protsendi ulatuses litsentsi müügist saadavatest summadest, kuid kokku mitte üle 10 000 rubla koos nende summadega, mis talle maksti näidise juurutamise eest NSV Liidus.

Vastavalt "Tasu juhendi" p. 5 peab näidise eest makstava tasu kindlaks määrama näidise juurutanud ettevõtte juhataja ainuisikuliselt, kusjuures ainult äärmise vajaduse korral võib küsimust tasu suuruse kohta lahendada kollegiaalselt ettevõtte tehnikanõukogus näidise tegeliku väärtuse hindamise teel.

"Tasu juhendi" p. 5 kohaselt loetakse näidise tegelikku väärtust moodustavateks komponentideks näidise uudsust selle originaalsuse seisukohalt, näidise loomisel lahendatud ülesande keerukust, näidise juurutamisel saadud konkreetset kasu ja juurutamise ulatust, samuti asjaolu, kui võrd näidis võib pakkuda huvi väliskaubanduslike tehingute objektina.

Sellest lähtudes tulebki ettevõtte juhatajal määrata tasu suurus, pidades silmas ka "Tasu juhendis" toodud näidisjaotust vastavalt toodete väliskuju keerukuse astmele. Selliseid astmeid (kategooriaid) on "Tasu juhendis" antud viis, kusjuures on antud ka toodete näidisloetelu ning näitlik tasu suurus igas astmes. Tuleb märkida, et tasu suurus vastavalt "Tasu juhendi" astmeile ei tarvitse olla täpselt neis piirides, mis näidisjaotuses on toodud. Küsimus tuleb lahendada konkreetse näidise tegeliku väärtuse objektiivse avamise teel ning lähtuda tasu määramisel eelkõige mitte tasu näitlikest jaotusastmeist, vaid nende komponentide olemasolust, mis moodustavad näidise tegeliku väärtuse.

Tasu jaotamise korda kaasautorsuse puhul näidisele reguleerib "Tasu juhendi" p. 6, mille kohaselt jaotatakse tasu autorite vahel vastavalt nende omavahelisele kokkuleppele. Selle reegli rakendamise seisukohalt ei ole oluline, kas tunnistus on välja antud ettevõtte või autorite nimele.

Näidise autor ei ole kohustatud vastavalt "Tasu juhendi" p. 7 esitama tasu maksmiseks mingit avaldust, vaid tasu tuleb ettevõtte poolt määrata ja välja maksta kuu aja jooksul näidise tootmise juurutamise faktilisest algusest arvates. Sama aja jooksul on ettevõtte kohustatud tutvustama autorit nende andmetega, mille alusel tasu määrati, kusjuures autor võib nõuda temale nendest andmetest ärakirja tegemist.

Kooskõlas tsiviilõiguse üldsätetega ning vastavalt "Tasu juhendi" p. 8 rakendatakse aegumise printsiipi, kui näidise autor ei ole tasu kätte saanud kolme aasta jooksul tasu määramise teate saamisest arvates. Selle tähtaja möödumisel kaob autoril õigus tasu saamisele, välja arvatud need juhud, mil kohus võib seda tähtaega mõjuvate põhjuste olemasolul pikendada.

Näidise autorile kuuluv õigus tasule läheb tema surma korral üle pärijatele, kusjuures tasu määramise alused on samad.

Näidise autorile on "Põhimääruse" kohaselt võimaldatud veel teisigi varalisi õigusi. Nii nähakse p. 8 ette võimalus kutsuda näidise autorit osa võtma tema avalduse läbivaatamisest Komitees. Saanud vastava kutse, võimaldatakse näidise autorile tema töökohast komandering, kusjuures säilib ka autori keskmine töötasu.

Koos näidise autorile kuuluvate mittevaraliste ja varaliste õigustega näeb "Põhimäärus" ette ka rea autoreile võimaldatavaid soodustusi. Vastavalt p. 22 säilib näidise autoril pidev tööstaaž, kui ta on läinud ajutiselt tööle teise ettevõttesse (organisatsioon) seoses sellega, et seal juurutatakse tema loodud näidist. Kui selline töö kestab üksteist kuud või kauem, siis annab palgalise puhkuse ettevõtte (organisatsioon), kus tema näidist juurutatakse.

Kõigi juurutatud näidiste ja nende eest makstava tasu kohta tehakse vastav sissekanne autori tööraamatusse. Samuti vabastatakse näidise eest saadav tasu kuni tuhande rublani tulumaksust. Kui saadud tasu on aga rohkem kui tuhat rubla, siis hakatakse tulumaksu arvutama sellelt summalt, mis on üle tuhande rubla.

"Põhimääruse" p. 18 on ette nähtud võimalus, mille kohaselt näidise autor - patendivaldaja võib anda loa (litsentsi) näidise kasutamiseks, või patent täielikult loovutada. Patendi loovutamine võib toimuda kinkena või enamasti ostu-müügi tehingu vormis, kusjuures sellistest tehingutest tuleb kohustuslikult teatada patendi väljaandnud organile.

Patendivaldajal on õigus anda näidise kasutamiseks vastav luba (litsents), kusjuures patendivaldaja (litsentsiaari) isik ei muutu ning ta ei kaota oma õigusi näidisele. Litsentsisaajale (litsentsiaadile) antakse õigus näidise täielikuks või osaliseks kasutamiseks teatud tingimustel (tavaliselt tasu eest) ja tähtajaliselt. Üldreeglina ei takista litsentsi andmine litsentsiaari andmast välja teisi litsentse või temale kuuluvat patenti loovutada. Tavaliselt säilivad sel juhul litsentsiaadi õigused näidise kasutamisel, kui litsentsileping ei näinud ette teisiti.

Vastavalt "Põhimääruse" p. 18 saavad patendivaldajad tasu näidiste kasutamise korral ettevõtete (organisatsioonide) poolt kooskõlas litsentsialaste kokkulepetega.

"Põhimääruse" samas punktis on ette nähtud ka võimalus patendivaldaja õiguste piiramiseks juhul, kui riik ei saavuta patendivaldajaga kokkulepet patendi loovutamiseks või litsentsi saamiseks. Sel juhul peab näidisel olema eriti oluline riiklik tähtsus ning patendivaldajaga peavad olema toimunud tagajärjetud läbirääkimised patendi loovutamiseks või litsentsi saavutamiseks. Patendivaldaja õiguste piiramine väljendub siin konkreetselt selles, et NSV Liidu Ministrite Nõukogu teeb otsuse patendi sundostuks või sundlitsentsi saamiseks, määrates samuti rahaliste vahendite ulatuse, mis patendivaldajale makstakse.

Võimalus rakendada vajaduse korral sundostu ja sundlitsentsi andmist on ette nähtud selleks, et ära hoida patendi omamisest tuleneva ainuõiguse kuritarvitamist sel juhul, kui riigile on vajalik näidise juurutamine, patendivaldaja tahab seda aga takistada. Riigi moraalne õigus sellise olukorra kõrvaldamiseks on vaieldamatu ning see õigus on juriidiliselt fikseeritud "Põhimääruse" p.18.

Patendivaldaja põhiliseks kohustuseks on tasuda riigilõivu, ning selle mittetasumisel lõpetatakse patendi kehtivus ilma võimaluseta selle edaspidiseks uuendamiseks.

§ 2. Subjektiivsete õiguste kaitse viisid

Nõukogude riik, taganud näidiste autoreile ja patendivaldajale rea seadusejärgseid õigusi, tagab ka nende õiguste kaitse ning määrab kaitse viisid, mis otseselt tulenevad "Põhimääruse" sätetest.

Tähtsaimaks ja praktikas enamkasutatavamaks õiguste kaitse viisiks on võimalus vaidluste lahendamiseks a d m i n i s t r a t i i v m e n e t l u s e korras. Selle kohaselt pöörduv näidise autor oma rikutud õiguste taastamiseks kompetentse riikliku organi poole, kes on kohustatud vaidlustatud küsimuse seaduses ettenähtud tähtaegadest kinni pidades läbi vaatama ning vastava otsuse tegema.

"Põhimääruses" on vaidluste lahendamine administratiivkorras ette nähtud kahel juhul, nimelt punktides 13 ja 15.

Esiteks lahendatakse vaidlus administratiivkorras siis, kui autor ei ole nõus näidise kohta tunnistuse või patendi väljaandmisest keeldumise motiveeringuga. Niisugusel juhul võib ta kuu aja jooksul, arvates nimetatud otsuse kättesaamise päevast, esitada Komiteele motiveeritud vastulause. Sellises vastulauses tuleb näidise autoril veenvate ja konkreetsete põhjendustena esitada oma seisukohad Komitee otsuse põhjendamatuks tõendamiseks. Autori poolt Komiteele saadetud vastulause tuleb läbi vaadata kahe kuu jooksul ning Komitee esimehe või tema asetäitja otsus on lõplik.

Teiseks vaidluse liigiks, mis lahendatakse administratiivkorras, on vaidlused näidise uudsuse üle. Need vaidlused lahendab samuti Komitee. Vaidluste selline läbivaatamise kord on kehtestatud seoses sellega, et küsimus uudsuse olemasolust omab juriidilise aspekti kõrval ka tehnilist iseloomu ja seda saab põhjendatult lahendada vaid see kompetentne organ, kes näidise uudsust kindlaks määrab. Pealegi on Komitee käsutuses vahendid, mis tagavad küsimuse kvaliteetse lahendamise (kvalifitseeritud spetsialistid, vajalik ja küllaldane võrdlusmaterjalide fond, varasem praktika taoliste küsimuste lahendamisel jne.).

Võimalus selliste vaidluste tekkeks tuleneb "Põhimääruse" p. 14, mille kohaselt võivad nii juriidilised kui ka füüsilised isikud esitada ühe aasta jooksul vastulauseid tunnistuse annullee-

rimiseks, tõendades, et antud näidis ei ole uus. Sama võimalus on ka näidisele antud patendi puhul, kuid vastulauseid selle annulleerimiseks võib esitada patendi kogu kehtivusaja vältel.

Administratiivkorras tuleks lahendada ka neid vaidlusi, mis tekivad seoses õigusega prioriteedile. Sellised vaidlused võivad tekkida juhul, kui analoogilise näidise kohta on avaldused esitanud kaks või rohkem isikut, kes on näidise loonud iseseisvalt, teistest avaldajatest sõltumatult ja pretendeerivad igatüüpi oma avalduse esmasusele. Praktiliselt ei ole mõeldav, et avaldused selliste analoogiliste objektide registreerimiseks näidistena võisid Komiteesse saabuda täiesti üheaegselt. Kui aga selline olukord siiski tekib, lahendatakse küsimus prioriteedist vastavalt "Põhimääruse" p. 6, lugedes prioriteedi kuupäevaks selle päeva, mil avaldus pandi posti või esitati ettevõttele (organisatsioonile). Edasiste vaidluste tekkel, sellised vaidlused on aga oma olemuselt vahepealt seotud küsimusega uudsusest, tuleks need vaatamata sellele, et "Põhimääruses" puudub otsene säte prioriteedivaidluste korra kohta, lahendada vastavalt "Põhimääruse" p. 15 mõttele administratiivkorras Komiteel.

Näidise autori subjektiivsete õiguste kaitse viisiks on ka rikutud õiguste taastamine k o h t u k o r r a s - tsiviilõigusliku hagi esitamise teel. "Põhimääruse" p. 16 näeb ette võimaluse rahvakohtu poole pöördumiseks juhul, kui on tarvis lahendada küsimus autorsusest, seega vaidlus selle kohta, kes on näidise tegelikuks loojaks. Vastav hagi esitatakse rahvakohtule kostja elukoha järgi kohe, kui avastatakse õiguste rikkumine. Ei ole oluline, kas näidisele on juba tunnistus või patent välja antud, rahvakohus võtab hagnosisid autorsuse vaidlustamiseks menetlusse ka siis, kui registreerimisavaldus näidise kohta on alles Komitees läbivaatamisel. Sel korral peatab rahvakohus asja arutamise seni, kuni Komitee otsustab, kas registreerimiseks esitatud objekt üldse tunnistatakse näidiseks või puuduvad tal selle olemasoluks vajalikud tunnused. Komiteelt positiivse otsuse saamise korral jätkab kohus asja arutamist ja otsustab, keda tunnistada autoriks. Kui objekti näidiseks ei tunnistata, lõpetab kohus asja menetluse.

Samas korras lahendatakse ka hagnosisid nende isikute (kaasauto-

rite) puhul, kes võtsid loominguliselt osa näidise väljatöötamisest, kuid kelle õigust autorsusele ei ole seaduses ettenähtud korras tunnistatud. Kaasautorite nõude põhjendatuse korral tunnistatakse nende õigusi võrdselt senise autori (autoritega) ning neile antakse samuti välja tunnistused.

Kohtulikul teel lahendatavate vaidluste puhul rakendatakse samuti vastavalt "Põhimääruse" p. 14 ajalist piiramist juhul, kui näidise kohta on välja antud tunnistus. Juriidilised ja füüsilised isikud võivad selle väljaandmist ühe aasta jooksul vaidlustada, kuid nad tõendavad, et näidise autoriks on teine isik.

Näidisele patendi andmise puhul võib selliseid vastulauseid esitada kogu patendi kehtivuse ajal.

Kohtu korras kaitstakse ka näidise patendi valdaja subjektiivseid õigusi. Kuna patendivaldaja õigused kuuluvad tsiviilõiguste valdkonda, siis on tal vastavalt kehtivale tsiviilseadusandlusele õigus nõuda tema õigusi rikkuvate tegude tõkendamist, toote väljalaskmise keelamist, kaupade arestimist, samuti tekitatud kahjude sissenõudmist tema õigusi rikkunud isikutelt. Ka patendi valdamisest tulenevate õiguste rikkumise korral on eelkõige tarvis tõendada tsiviilõigusliku vastutuse üldtingimuste - kahjutekitaja tegude õigusvastasuse, teisele isikule (patendivaldajale) tekitatud kahju, kausaalse seose ja kahjutekitaja süü olemasolu.

Kõigi nende asjaolude ü h e a e g s e l esinemisel rahuldab kohus patendivaldaja hagi ning tema rikutud ainuõigus patendiga kaitstud näidise kasutamiseks taastatakse.

Kolmandaks võimaluseks tekkinud vaidluste lahendamisel on nn. s e g a s ü s t e e m, mida rakendatakse "Põhimääruse" p. 21 toodud juhtudel. Nii kuuluvad autorite kaebused näidise kasutamise eest tasu suuruse, selle väljaarvutamise korra ja väljamaksmise tähtaegade kohta läbivaatamisele ettevõtte administratsiooni poolt koos vastava ametiühingukomiteega. Vastavalt "Tasu juhendi" p. 9 tuleb küsimus otsustada ühe kuu jooksul. Kui autor ei ole tehtud otsusega nõus, võib ta selle peale edasi kaevata kõrgemalseisva organisatsiooni juhatajale, kes peab kaebuse samuti ühe kuu jooksul läbi vaatama. Leidnud, et ka see otsus on ebaõige, võib autor pöörduda oma rikutud õiguste taastamiseks hagiga rahvakohtu poole.

Vaidluse lahendamise sellisest korrast tingituna kasutataksegi mõistet "segasüsteem", sest selleks, et küsimust oleks võimalik lahendada kohtukorras, peab olema läbitud kohustuslikult ka administratiivinstantsid.

Tasu maksmise puhul tuleb peatuda ka praktiliselt tekkida võimal olukorral, mil tasu näidise juurutamise eest makstakse välja isikule, kes ei ole näidise tegelik autor, vaid on omastanud autorsuse. Tasu kättesaamiseks tuleb tegelikul autoril sel juhul pöörduda kohtu poole tema autorsuse tuvastamiseks ning tasu sissenõudmiseks.

Kui näidise juurutanud ettevõtte teadis vaidluse olemasolust tunnistuse väljaandmise õigsuse kohta, kuid ikkagi maksis välja tasu isikule, kelle autorsus oli vaidlustatud, on ettevõtte kohustatud tunnistuse tühistamisel kohtu poolt maksuma tasu välja ka tegelikule autorile. Ettevõttele jääb võimalus sel juhul esitada hagi autorsuse omastanud isiku vastu ebaseaduslikult saadud summade sissenõudmiseks.

Kui ettevõtte ei teadnud ega võinud teada vaidluse olemasolust tunnistuse ebaõige väljaandmise kohta ja maksis tasu välja selle tunnistuse järgi autoriks olevale isikule, ei kanna ettevõtte materiaalselt vastutust näidise tegeliku autori ees. Viimane võib ainult rahvakohtu kaudu hagimenetluse korras nõuda temale kuuluma pidanud tasu sissenõudmist autorsuse omastanud isikult.

Näidise autori õiguste rikkumise korral k r i m i n a a l v a s t u t u s t kohaldada ei ole võimalik.

V. TÖÖSTUSLIKE NÄIDISTE RAHVUSVAHELINE KAITSE

§ 1. Rahvusvahelised kokkulepped tööstuslike näidiste kaitse alal

Peatudes küsimusel näidiste rahvusvahelisest kaitsest, tuleb kõigepealt lähtuda sellest, et nii leiutis- kui ka näidiseõigusele on omane nende territoriaalne kehtivus vaid selle riigi piires, kelle seadustega need õigused on kehtestatud. Sel põhjusel on ka autori õiguste kaitse vormid - tunnistus ja patent territoriaalse kehtivusega ametlikud dokumendid, mille garanteeritud õigused ei

laiene üheleegi teisele riigile, kui nende riikide vahel ei ole vastavat spetsiaalset kokkulepet sõlmitud.

Seega on näidiste autorite õigused nende poolt loodud objektidele kaitstud vaid siseriigis, sest välisriikides võidakse nende töö tulemusi toodete väliskujule uue kunstilise lahenduse andmisel mingite õiguslike piiramisteta kopeerida. Et sellist olukorda vältida, tuleb autoril kindlustada, et tema õigusi tunnustaksid ka teised riigid. Ainsaks viisiks, millega seda saavutada, on näidisele patendi väljaandmise taotlemine nendes riikides. Seega võib ühe objekti kohta olla välja antud mitu patenti või tunnustust, kusjuures igaüks kehtib teatud riigis ja sellest tulenevaid õigusi kaitstakse vastava riigi natsionaalse seadusandluse alusel.

Et hõlbustada leiutus- ja näidiseõiguse objektide rahvusvahelise kaitse teostamist, on sõlmitud mitmeid rahvusvahelisi kokkuleppeid. Tähtsaimaks kokkuleppeks, mille kaitse hõlmab tööstusliku omandit rahvusvaheliselt, on Tööstusliku Omandi Kaitse Pariisi Konventsioon. Vastavalt Pariisi Konventsiooni artiklile 1 loetakse tööstusliku omandi kaitse objektideks leiutiste patentide ja teiste objektide kõrval ka tööstuslikud mustrid ja mudelid (s.t. näidised), samuti kasulikud mudelid.

Pariisi Konventsioonile pandi alus 20.märtsil 1883.a., mil 11 riigi esindajad kirjutasid Pariisis alla aktile Tööstusliku Omandi Kaitse Rahvusvahelise Liidu loomiseks. Selle organisatsiooni osatähtsuse pidev kasv riikidevahelistes patendiõiguslikes suhetes on tinginud sellest osavõtjate arvu suurenemise seisuga 1.märts 1966. aasta 74 liikmesriigini. 1965.aasta 1.juulist alates on ka Nõukogude Liit Pariisi Konventsiooni liige, ühinedes selle algteksti ning hilisemate paranduste ja täiendustega, milledest viimased tehti 1958.a. Lissabonis. Tööstusliku Omandi Kaitse Rahvusvahelise Liidu alaliselt tegutsevaks organiks on Tööstusliku Omandi Kaitse Rahvusvaheline Büroo asukohaga Genfis. Sõltuvalt sellest, et Pariisi Konventsiooni teksti on pärast koostamist revideeritud 1900.a. Brüsselis, 1911.a. Washingtonis, 1925.a. Haagis, 1934.a. Londonis ja 1958.a. Lissabonis, kehtivad liikmesriikide suhtes konventsiooni teksti erinevad redaktsioonid. Viimase, 1958.a. Lissaboni redaktsiooni artikli 5 quinques kohaselt peab kõigis selle redakt-

siooniga ühinenud riikides olema kehtestatud tööstuslike mustrite ja mudelite (s.t. näidiste) kaitse. Selline kaitse võib muidugi olla kehtestatud ka Lissaboni redaktsiooniga mitteühinenud riikide poolt.

Pariisi Konventsiooniga ei ole liikmesriikides küll loodud ühtset näidiste õigusliku kaitse instituuti, kuid siiski on konventsiooniga lahendatud mõned rahvusvahelistes suhetes printsiipiaalselt tähtsad küsimused. Nii reguleeritakse Pariisi Konventsiooni artiklis 4 nn. konventsioonilise prioriteedi küsimus, mis on esimeseks oluliseks küsimuseks selles rahvusvahelises kokkuleppes.

Rahvusliku õiguse järgi kujutab õigus prioriteedile mustri või mudeli autori eelisõigust oma näidise registreerimiseks nende isikutega võrreldes, kes esitavad avalduse analoogilise või sisulistelt tunnustelt ühtelangeva objekti registreerimiseks temast hiljem. Ka konventsioonilise prioriteedi põhieesmärk on sama, kuid registreerimisavalduse esitanud isiku õigused on territoriaalselt ulatuselt laiemad. Nii võib ta näidiste puhul 6 kuu kestel esimese registreerimisavalduse kuupäevast arvates kasutada oma õigust prioriteedile mitte üksnes selles riigis, kus ta esitas esimese avalduse näidise registreerimiseks, vaid üheaegselt k o i g i s Pariisi Konventsiooni liikmesriikides.

Neid kuut kuud, mis jäävad enda prioriteedi kindlustanud isikule, kasutatakse tavaliselt välispatenteerimise otstarbekuse väljaselgitamiseks ja vastavate materjalide kvaliteetseks vormistamiseks. Esitanud 6 kuu jooksul avalduse näidise registreerimiseks mõnda teise (teistesse) Pariisi Konventsiooni liikmesriiki, tuleb avaldajal tõendada tema prioriteedi olemasolu - avaldusele esmase prioriteedi kohta andmete lisamisega või vajaduse korral esmase avalduse koopia lisamisega.

Pariisi Konventsiooni artikkel 4 on koosõlastatud ka NSV Liidus kehtiv "Tööstuslike näidiste põhimäärus", mille p. 24 kohaselt määratakse välisriigi kodanike ja juriidiliste isikute prioriteet näidiste suhtes nende esimese õigesti vormistatud avalduse prioriteedi kuupäeva järgi, mis oli esitatud kokkuleppest samuti osavõtvast riigis, kui avaldus NSV Liidus esitati kuue kuu jooksul pärast seda kuupäeva.

Ka NSV Liidus peab isik, kes soovib kasutada vastavalt rahvusvahelise kokkuleppega kindlaksmääratud prioriteeti, vahetult taotluse andmisel esitama sellekohase avalduse, ära näidates kuupäeva ja riigi, kus näidis esmakordselt avaldati. Nõutavalt kinnitatud välismaise avalduse ära kiri ja teised vajalikud materjalid prioriteedi kuupäeva kindlaksmääramiseks võib esitada täiendavalt, kuid mitte hiljem kui kolm kuud pärast avalduse esitamist NSV Liidus.

Kui pärast näidise kohta tunnistuse või patendi väljaandmise otsuse vastuvõtmist laekub avaldus samasuguse näidise kohta välisriigi kodanikult või välisriigi juriidiliselt isikult, kellele rahvusvahelise kokkuleppe alusel kuulub varasem prioriteet, tühistab või muudab Komitee varem vastuvõetud otsuse tunnistuse või patendi väljaandmise kohta, millest teatab isikule, kelle avalduse alusel see otsus tehti.

Konventsioonilise prioriteedi õiguse alusel väljaantud patente loetakse sõltumatuks, mille praktiline tähendus ilmneb siis, kui ühes riigis väljaantud patent tühistatakse. Antud juhul ei ole see aluseks samale näidisele väljaantud patendi tühistamiseks teises riigis. Sama reegel laieneb ka patentide ajalise kehtivuse tähtaegadele, mis riikide natsionaalse seadusandluse põhjal on erinevad.

Teiseks tähtsaks Pariisi Konventsiooni poolt lahendatud küsimuseks on näidiste kaitse reguleerimine rahvusvahelistel näitustel vastavalt konventsiooni artiklile 11. Selle kohaselt on kõik Pariisi Konventsiooni liikmesriigid kohustatud tagama oma natsionaalse seadusandlusega näidiste ajutise kaitse neis riikides toimuvatel rahvusvahelistel näitustel. Kui sellise näituse eksponaadi väliskuju kunstiline lahendus esitatakse hiljem registreerimiseks näidiseks, siis hakatakse lugema selle prioriteeti eksponaadi näitusele väljapanemise momendist arvates. Seetõttu ei loeta objekti kohta hilisema registreerimisavalduse esitamisel niisugust eksponeerimise fakti näidise registreerimiseks vajaliku uudsuse olemasolu kõrvaldavaks asjaoluks. Kuid ka sel juhul jääb prioriteediõiguse ajaline kehtivus ikka kuue kuu piiridesse, milline tähtaeg kasulike mudelite puhul on vastavalt kaksteist kuud.

NSV Liidus on küsimas näidiste prioriteedist rahvusvahelistel

näitustel reguleeritud vastavalt "Põhimääruse" p. 25, milles on öeldud, et NSV Liidus organiseeritavatel rahvusvahelistel näitustel eksponeeritavate tööstuslike näidiste prioriteet määratakse kindlaks eksponaadi näitusele väljapaneku kuupäeva järgi, kui avaldus on esitatud mitte hiljem kui kuus kuud pärast seda kuupäeva.

Pariisi Konventsioon on jätnud liikmesriikidele võimaluse sõlmida nende riikide vahel iseseisvaid rahvusvahelisi kokkuleppeid tööstusliku omandi kaitseks tingimusel, et nendes kokkulepetes sisalduvad normid ei ole vastuolus konventsiooni sätetega.

Spetsiaalseks rahvusvaheliseks kokkuleppeks näidiste kohta on Haagi kokkulepe tööstuslike mustrite ja mudelite rahvusvahelise registreerimise (deponeerimise) kohta.

See mitmepoolne rahvusvaheline kokkulepe 6.novembrist 1925.a. põhineb Pariisi Konventsioonil ja selle eesmärk on tagada kokkuleppest osavõtvate riikide kodanike õigus nende poolt loodud näidiste kaitsele teistes liikmesriikides. Haagi kokkuleppega ei ole loodud kõigis Konventsiooni liikmesriikides kehtivat ühtset näidiste õigust, vaid igas riigis jääb kehtima selle riigi rahvuslik õigus. Haagi kokkuleppega loodud kaitse olemus seisneb selles, et Genfis asuvas Rahvusvahelises Büroos registreeritud näidistele laienevad sellised õiguslikud tagajärjed, nagu oleks registreerimisavaldused esitatud eraldi kõigis liikmesriikides. Õiguste kaitset näidistele teostatakse aga ulatuses, nagu seda ette näeb iga üksiku riigi rahvuslik õigus. Seejuures tagatakse rahvusvahelist kaitset Haagi kokkuleppega liikmesriikide kodanikele ka sel juhul, kui antud riigi natsionaalse seadusandlusega ei ole kehtestatud näidiste õiguslikku kaitset selles riigis.

Genfis asuvas Rahvusvahelises Büroos registreeritud näidistele laieneb Pariisi Konventsioonis ette nähtud kuuekuuline prioriteeditähtaeg. Avaldusi näidiste registreerimiseks võivad esitada näidiste tegelikud autorid või nende õigusjärglased. Registreerimisavaldused tuleb esitada prantsuse keeles, kusjuures avalduse kohustuslikud rekvisiidid on näidise joonised või fotod. Näidiste kirjeldusi ei nõuta. Vajalik on ka deponeerimistasu ülekandmine. Näidiste õigusliku kaitse alguseks loetakse päeva, mil Büroo sai kõik vajalikud rekvisiidid ja oli laekunud tasu. Kaitse kestus on

5 aastat, millist tähtaega võidakse pikendada veel järgmisele 10 aastale. Registreerimiseks võib esitada avaldusi nii kinniste kui ka avatud näidiste kohta.

NSV Liit Haagi kokkuleppesest osa ei võta.

Vaatomata suhteliselt väheste liikmesriikide arvule kasutatakse rahvusvahelist registratsiooni küllaltki laialdaselt. Nii oli 1963. aastani registreeritud 24 813 objekti (12 581 mustrit ja 12 232 mudelit).

Haagi kokkuleppe kohaselt rahvusvaheliselt registreeritud tööstuslike näidiste publitseerimine toimub ametlikus bulletäänis "Les dessins et modèles internationaux", mis ilmub 1928. aastast alates.

Suhteliselt hiljuti sõlmiti ja on eeldatavalt suure tulevikuga nn. Aafrika-Malgaši Uniooni riikide kokkulepe, Aafrika 12 sõltumatu riigi vahel 13.septembril 1962.a. Jaundi linnas Kamerunis tööstusliku omandi kaitseks. Kokkulepe põhineb samuti Pariisi Konventsiooni sätete tunnustamisel. Selle kokkuleppega ühtlustati tööstusliku omandi, sealjuures ka näidiste õiguslik kaitse Aafrika-Malgaši Uniooni liikmesriikides.

Selle kokkuleppega kehtestatud korra kohaselt tuleb registreerimisavaldused näidiste kohta esitada elukohajärgsesse tsiviilkohtusse. Ühes avalduses võib sisalduda 1 kuni 100 objekti (s.t. variantnäidise esitamise võimalus). Avaldaja õigused loetakse kaitstuiks avalduse esitamise päevast arvates.

Kaitse kestus on 20 aastat (5 + 15 a.), kusjuures näidis jääb kaitse esimesel perioodil kinniseks, kui avaldaja ei nõua vastupidist. Näidistelt nõutakse kohalikku undsust, kusjuures ekspertiisi teostatakse vaid formaalsest aspektist, registreerimisavalduse verminõuete täitmise kontrolliks.

Näidiste registreerimist ja ühtse patendi väljaandmist, mis kehtib kõigis Uniooni riikides, teostab vastav patendiamet, mis allub Aafrika-Malgaši Tööstusliku Omandi Kaitse Ametkennale (asukohaga Kamerunis, Jaundi linnas).

Kokkuleppe sõlmimisel jäeti võimalus sellega ühinemiseks ka teistel Aafrika riikidel tingimusel, et need riigid tunnustaksid Pariisi Konventsiooni põhimõtteid, tarvitsemata ise olla selle liikmesriigid.

§ 2. Nõukogude tööstuslike näidiste kaitse välisriikides

Silmapaitsvamaid saavutusi tööstustoodete väliskuju kunstilise lahenduse valdkonnas on samuti nagu leiutisigi otstarbekohane kaitsta välisriikides. Seoses NSV Liidu ühinemisega Pariisi Konventsiooniga on selleks käesoleval ajal olemas ka senisest paremad tingimused. Näidiste autorid kasutavad konventsioonilisest prioriteedist tulenevaid soodustusi registreerimisavalduste esitamisel teistes Pariisi Konventsiooni liikmesriikides, samuti rahvusvahelistel näitustel.

Selleks et näidiseid kaitsta välisriikides, tuleb need seal registreerida (patenteerida). Muidugi ei ole see mõeldav enne näidise kaitsemist NSV Liidus tunnistuse või patendiga. See nõue tuleb "Põhimääruse" p. 27, mille kohaselt NSV Liidu piirides või Nõukogude kodanike poolt välismaal loodud näidiste registreerimine välismaal toimub Komitee otsuse alusel. Praktiliselt ei tee Komitee aga sellist otsust enne, kui näidis on õiguslikult kaitstud NSV Liidus.

Näidiste registreerimine välisriikides tagab eelkõige väliskaubanduslike operatsioonide häireteta sooritamise ning välisturu laienemise. Samuti on Nõukogude riik huvitatud välisriikides registreeritud näidiste litsentside müügist kui tähtsast välisvaluuta allikast. Litsentside müügi kord näidistele on vastavalt "Põhimääruse" p. 27 mõttele analoogiline leiutiste välispatenteerimise korraga ja seda reguleerib "Juhend nõukogude leiutiste välispatenteerimise korra kohta" (edaspidi 3П-5-65), mis on kinnitatud Komitee poolt 20. aprillil 1965. a. Kooskõlas sellega toimub objektide valik välispatenteerimiseks riiklike komiteede, ministeeriumide ja ametkondade ettepanekute järgi Komitee poolt, kes teeb vastavaid otsuseid patenteerimise (registreerimise) lubamiseks.

Kuna välispatenteerimine on seotud Nõukogude riigi poolt tehtavate kulutustega avalduse esitamisel tasutava riigilõivu, samuti patendi saamise korral aastalõivude tasumise näol, siis on välisriikides mõtet taotleda patente vaid sellistele näidistele, mis kutsuvad esile huvi selle näidise vastu ja toovad endaga kaasa litsentside müümise.

Vastavalt 3II-5-65 p. 7 mõttele on välisriikides võimalik patenteerida ka näidiseid, millele "Põhimääruse" p. 1 järgi NSV Liidus kaitset ei võimaldata (galanterieesemed, õmblus- ja trikotaažitooted, kangad, jalatsid ja peakatted).

Tuleb arvestada ka sellega, et NSV Liidus kehtib näidiste puhul relatiivse (lokaalse) uudsuse nõue. Seetõttu võib osutada aga võimalikuks tunnistuse või patendi saamine NSV Liidus sellisele näidisele, mis mõnes riigis võib olla juba registreeritud. Enne vastava registreerimisavalduse esitamist välisriigis patendi saamiseks tuleb seega võimaluse piires kontrollida objekti p a t e n d i v õ i m e t selle riigi suhtes, et veenduda, kas selles riigis pole analoogilisele näidisele juba varem patenti välja antud. Niisugusel juhul on siis kohe ka teada, et antud näidisel puudub absoluutne (maailma) uudsus ning näidis võib saada patendi vaid neis riikides, kus nõutakse lokaalse uudsuse olemasolu.

Samuti tuleks kontrollida ka kõigi eksporditavate tööstustoodete väliskuju, et garanteerida selliste objektide p a t e n d i p u h t u s näidiste suhtes, mis võivad olla selles riigis patenteeritud.

Komitee kaalub kõiki asjaolusid näidise välispatenteerimise otstarbekuse kohta ja teeb vastava otsuse, millest teatatakse 3II-5-65 p. 17 nõuete kohaselt taotluse esitanud riigiorganile, kes peab kuu aja jooksul kindlustama materjalide ettevalmistamise patenteeriva organisatsiooni poolt kooskõlas antud riigi vastava seadusandlusega.

Patenteeriv organisatsioon saadab materjalid välispatenteerimiseks (kirjeldus, fotod, joonised) vahetult Komiteele, kus kontrollitakse nende vastavust nõuetele.

Rida ülesandeid välispatenteerimise teostamisel NSV Liidus lasub ka Üleliidulisel Kaubanduspalatil, sest kogu asjaajamine pärast Komitee poolt patenteerimismaterjalide saamist toimub edasi Kaubanduspalati poolt. Selleks annab patenteeriv organisatsioon välja vastava volikirja asjaajamise teostamiseks. Saanud välispatenteerimiseks vajalikud materjalid, esitab Kaubanduspalat need 3II-5-65 p. 27 nõuetele vastavalt ühe nädala jooksul patendiavaldusena nende riikide patendiametitesse, kus taotleti näidisele patendi saamist.

Patendi väljaandmise korral saadab Kaubanduspalat selle patenteerivale organisatsioonile.

Otsuse näidise patenteerimise lõpetamise kohta välisriigis tehakse Komitee poolt vastavalt 31-5-65 p. 33 nõuetele ning sellise otsuse tegemisest teatatakse patenteerivale organisatsioonile kaks nädalat ette.

Kaubanduspalat tegeleb ka patendi kehtivuse säilitamisega seotud küsimustega. Seepärast teatab Komitee Kaubanduspalatile kõigist otsustest patenteerimise lõpetamise kohta. Ka patenteerivad organisatsioonid teatavad Kaubanduspalatile sellest, kui nad peavad näidiste edaspidist patenteerimist ebaotstarbekaks ja soovivad seda lõpetada.

Vastavalt "Põhimääruse" p. 27 teeb otsuseid näidiste litsentside müügi kohta välisriiki ja ostmise kohta välisriigist NSV Liidu Riiklik Teaduse ja Tehnika Komitee leiutiste litsentside müügi ja ostmise korra kohaselt. See kord on reguleeritud metoodilistes juhistes "Materjalide ettevalmistamise korrast litsentside müügiks ja ostuks välismaale" (edaspidi tekstis 31-6-61).

Vastavalt selle p. 9 on näidise litsentside müügi eelduseks objekti registreerimine (patenteerimine) riigis, kus võidakse osta litsentse sellele näidisele. Litsentside müügi kohta käivate ettepanekute tegemiseks saadavad ettevõtted (organisatsioonid) liiduvabariikide ministrite nõukogudele, ministriumidele või keskasutustele vastavad taotlused koos andmetega nende näidiste kohta. Taotlused ja andmed saadetakse samas korras ka ettepanekute tegemiseks näidiste litsentside ostu kohta välisriikidest.

Saanud litsentsi näidise kasutamiseks, tuleb ettevõttel (organisatsioonil) 31-6-61 p. 17 nõuete kohaselt kindlustada objekti kasutuselevõtmine kindlaksmääratud ajaks.

Nii näidiste välispatenteerimise kui ka litsentside ostu-müügi puhul on vajalik arvestada vastava riigi seadusandlust näidiste kaitse kohta, sest tingimused näidiste registreerimiseks ning tehingute sooritamiseks registreeritud objektidega on riikide rahvusnaalsetes seadustes väga erinevad.

Kasutatud kirjanduse loetelu

- М.М.Богуславски, "Patendiküsimused rahvusvahelistes suhetes", Tallinn, 1965
- Богуславский М.М. Международные соглашения в области изобретений и товарных знаков. Москва, 1964.
- Гаврилов Э.П. Охрана промышленных образцов за рубежом. "Информация по изобретательству", 1963, № 2.
- Гаврилов Э.П. Правовая охрана промышленных образцов. "Внешняя торговля", 1965, № 5.
- Дозорцев В.А. Патент как форма охраны прав на изобретение в СССР, "Вопросы изобретательства", 1965, № 12.
- Иоффе О.С. Советское гражданское право, т. 3, Ленинград, 1965.
- Мамиофа И.Э. "Патентная чистота", Рига, 1965.
- Меерзон С.И. "Защита советских изобретений за границей". Москва, 1965.
- Юрченко А.К. Проблемы советского изобретательского права. Ленинград, 1963.

SISUKORD

Sissejuhatus	3
I. Tõestusliku näidise õiguse objekt	5
§ 1. Tõestusliku näidise mõiste ja liigid	5 -
§ 2. Tõestusliku näidise tunnused	10
II. Tõestusliku näidise õiguse subjekt	14
§ 1. Algmine subjekt	14
§ 2. Tuletatud subjektid	15
III. Õiguse tekkimine tõestuslikule näidisele ja selle kestus	17
§ 1. Õiguse tekkimine tõestuslikule näidisele	17
§ 2. Õiguse kestus tõestuslikule näidisele	23
IV. Tõestusliku näidise õiguse sisu	26
§ 1. Näidise autori ja patendivaldaja subjektiivsed õigused ning kohustused	26
§ 2. Subjektiivsete õiguste kaitse viisid	30
V. Tõestuslike näidiste rahvusvaheline kaitse	33
§ 1. Rahvusvahelised kokkulepped tõestuslike näidiste kaitse alal	33
§ 2. Nõukogude tõestuslike näidiste õiguslik kaitse välisriikides	39
Kasutatud kirjandus	41

VIIVUOTTE

Siisjäsen

3
2
2
10
14
14
15
17
17
23
26
26
30
33
33
33
33
34

I. Tõestamine
1. Tõestamine
2. Tõestamine
II. Tõestamine
1. Tõestamine
2. Tõestamine
III. Tõestamine
1. Tõestamine
2. Tõestamine
IV. Tõestamine
1. Tõestamine
2. Tõestamine
V. Tõestamine
1. Tõestamine
2. Tõestamine
VI. Tõestamine
1. Tõestamine
2. Tõestamine

Вопросы правовой охраны
промышленных образцов

На эстонском языке

Центральное бюро технической информации ЭССР
Таллин, ул. Ломоносова, 29

Toimetaja V.Kuru

Trükkimisele antud 16.II 1967. Trükiarv 1050.
Paber 30x41. Trükipoognaid 11. Arvestus -
poognaid 2,3. MB-01154. Tell. nr. 435-10216.
ENSV TIKB rotaprint, Tallinn, Pikk 68.

Hind 12 kop.

Hind 12 kop.

A

28430

187325

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00446676 1